

האקדמיה ה"קורסת" מציגה: חגיגת שכר והטבות

הסדרי פרישה חריגים, כספים לפרופסורים שאינם חברי סגל, בונוסים מנופחים וטיסות בביזנס על חשבון תקציבי מחקר - מבקר המדינה יצא לבדוק מי באמת אחראי לפשיטת הרגל באוניברסיטאות, וחזר עם מסקנות עגומות יהלי מורן זליקוביץ'

במאבק המתקשר שניהלו לאחרונה נשיאי האוניברסיטאות, הם קבלו על המשבר הכלכלי החמור, הפוגע בפעילותן ועלול לגרום נזק לדורות. אלא שלפי דו"ח מיוחד, שמפרסם מבקר המדינה על מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, ניהול כושל מצד האוניברסיטאות עצמן הוא שהביא אל עברי פי פחת.

לפי השופט בדימוס מיכה לינדנשטראוס, האוניברסיטאות בישראל, הנהנות מתקציב

ור"ה תוקפת

"הממשלה חונקת את ההשכלה" / יהלי מורן זליקוביץ'

אחרי עוד פגישה כושלת עם האוצר, האשים יו"ר ועד ראשי האוניברסיטאות את הממשלה ב"התעללות בסטודנטים". התערבות של ראש הממשלה בדקה ה-90 איפשרה את פתיחת שנת הלימודים האקדמית

[לכתבה המלאה](#)

האוניברסיטאות, נטען, אינן מציגות במאזנים המתפרסמים את מצבן הכספי האמיתי, ומנסות באופן שיטתי ובכל דרך לחמוק מפיקוח. כך, למשל, לא נרשמו התחייבויות עתידיות בגין זכויות עובדים, שהצטברו במשך השנים (יוצאת דופן בעניין זה היא אוניברסיטת חיפה). הוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ת) שבמועצה להשכלה גבוהה נזכרת לשלילה, כמי שנתנה יד להצגה החלקית הזאת ואפשרה להסתיר גירעונות, אף שידעה על החריגות ונזקיהן.

חומקים מפיקוח, חומקים מביקורת

בדיקה מקיפה במשרד המבקר חשפה חריגות עצומות בנושאי שכר ותקנים, הסדרי פנסיה ופרישה והטבות למיניהן, לרוב ללא אישור האוצר. זהו "חוסר אחריות", אליבא דלינדנשטראוס, המזכיר חובות בסך כולל של כ-10 מיליארד שקלים שהצטברו למוסדות השונים, מבלי שיהיו להם עתודות המבטיחות יכולת לכיסוי החוב. לאור כל זאת, "נותרו סכומים נמוכים יותר כדי למלא את הייעוד העיקרי - הוראה אקדמית ומחקר".

ההוצאות על השכר, מציין המבקר, הן מרכיב ההוצאה העיקרי של האוניברסיטאות. הוא מזכיר שאחת הדרכים לחיסכון בהוצאותיהן, כך שיוכלו להפנות משאבים גדולים יותר למילוי ייעודן העיקרי, היא ביטול תנאי שכר מועדפים וחריגות שכר, באמצעות פיקוח של הממונה על השכר באוצר. ואולם "ראשי האוניברסיטאות עשו במשך שנים רבות, ועודם עושים, כל שביכולתם כדי למנוע מהממונה לקיים על האוניברסיטאות פיקוח אמיתי ויעיל, והם אף עושים ככל שביכולתם כדי להימנע מלהגיע להכרעה בנושא".

 שלחו להדפסה

לזה יש כסף

דו"ח המבקר

 לחצו כאן להגדיל הטקסט

ראשי האוניברסיטאות חותמים על הסכם עם הממשלה (צילום: חיים צח)

ביקורת ספציפית מוטחת בוועד ראשי האוניברסיטאות (ור"ה), על ניסיון לשבש את עבודת המבקר. הדו"ח מתאר כיצד פנה המשרד שוב ושוב לוועד בבקשות שונות - אך זה בתורו הערים קשיים והשיב כי "ור"ה איננו גוף מבוקר אלא מסגרת לא מחייבת של שיתוף פעולה, שאינה אפילו מאוגדת בתאגיד". במשרד המבקר לא מקבלים את הטענה, ומציינים שכגוף הנתמך בעקיפין על-ידי הממשלה, שממנת את תקציבי האוניברסיטאות - חייב הוועד לשתף פעולה ולחשוף עצמו לביקורת. "אין זה ראוי שנשיאי האוניברסיטאות ומנכ"ליהן, בעצה אחת, יעשו לסיכול ביקורת המדינה, במקום להכיר בחשיבותה ובתועלתה ולאפשר את פעולתה, כפי שניתן היה לצפות מגורמים כה בכירים בגופים בעלי אופי ציבורי", נכתב.

כמה הם עושים בחודש?

הנהגה אולי סיבה נוספת לגירעונות הקשים: המבקר חושף את טבלת השכר החודשית של בכירי האוניברסיטאות בישראל, על פי דו"ח משנת 2005. משכורות אלו, לדבריו, גבוהות ביחס לכל קנה מידה שנקבע באותה שנה ביחס לשכר הממוצע, המאושר על-ידי משרד האוצר לבעלי תפקידים בכירים. במילים אחרות, משכורתם של בכירי האוניברסיטאות גבוהה יותר בפועל מהמותר לבכירים ברשויות מקומיות, בתאגידים ובחברות ממשלתיות.

שיאני השכר באוניברסיטאות, שנת 2005

תפקיד	מוסד	שכר ברוטו (לחודש בשקלים)
דיקן הסטודנטים	אוניברסיטת בן-גוריון	53,998
נשיא	הטכניון	49,498
רקטור	האוניברסיטה העברית	47,623
נשיא	אוניברסיטת חיפה	46,873
נשיא	מכון ויצמן	46,712
נשיא	בר-אילן	46,143
נשיא	אוניברסיטת תל-אביב	44,788

בתחום המענקים האקדמיים, גילה המבקר חריגות של עשרות מיליונים בכל שנה. כך למשל ב-2002, העריכה ות"ת עלות כוללת של חריגה זו בכ-30 מיליון שקלים. ב-2006 כבר זינק הסכום לחריגה של כ-50 מיליון שקל. מנגד, בקרב הסגל המינהלי נמצאה דווקא "זחילת שכר" חריגה, שהסתכמה בשנים 1997-2006 בכ-258 מיליון שקלים.

האוניברסיטאות עצמן, כותב המבקר, לא פנו לממונה על השכר, כדי לקבל את אישורו לתנאים החריגים לעובדים. אבל גם פקידי האוצר "זוכים" בנזיפה, על כך שבדו"חות שהגישו הם הסתפקו בהערות על חריגות השכר באוניברסיטאות - אך לא פירטו פעולת אכיפה שנעשו בעניין.

"האחריות לחריגות השכר הניכרות באוניברסיטאות מוטלת בראש ובראשונה על הנהלותיהן, אשר מצד אחד העניקו לעובדיהן לאורך השנים, ללא אישור, תנאי שכר ופרישה מועדפים, ומצד אחר סיכלו כל ניסיון לפקח על האוניברסיטאות פיקוח כדין. ואולם, אין בכך כדי להמעט אחריותם של הממונים, של אגף התקציבים באוצר ושל ות"ת, שכאמור לא עשו די כדי למנוע את התופעה", נכתב לסיכום. בהקשר זה מבוקרים גם נציגי ות"ת ואגף התקציבים, שישבו בוועדת שוחט לבחינת הרפורמה במערך ההשכלה הגבוהה - אך לא הסבו את תשומת לבם לגירעונות הכבדים ולהסדרי הפנסיה היקרים והחד-צדדיים, שהושגו ללא תיאום עם גופים ממשלתיים.

השופט לינדנשטראוס מספר גם על נסיעות לחו"ל במחלקות יוקרתיות על חשבון הקרן למדע, שתקציביה נועדו למחקר וכנסים מדעיים. כל האוניברסיטאות,

למעט הפתוחה, מאפשרות לנוסעים על חשבון הקרן להזמין טיסה במחלקת עסקים. בבן-גוריון מתאפשר הדבר רק בנסיעות ארוכות (10 שעות ומעלה), ובתל-אביב - מסיבות רפואיות בלבד ובאישור הרקטור או סגנו. העברית, חיפה והטכניון העירו בתשובה לעניין, כי מאחר שרשות המסים מכירה בהוצאות נסיעה להשתלמות במחלקת עסקים כהוצאה מוכרת, הן מאפשרות זאת. ממכון ויצמן נמסר: "בהתייחס לעובדה שמדובר בהקצבה אישית, מוגבלת בסכום, שניתנת לחבר הסגל לשימוש האקדמי-מדעי, יש להותיר את שיקול הדעת לחבר הסגל המדעי בעניין זה".

מבקר המדינה דוחה את ההסברים: "הואיל וסכומים אלה הועברו לצורך השתלמות ומחקר אקדמי, יש מקום שהאוניברסיטאות יקבעו אמות מידה לאישור טיסה במחלקת עסקים על חשבון הקרן, וכי היא תאושר רק בנסיבות אחרות".

תגובות

מהמועצה להשכלה גבוהה נמסר בתגובה כי מדובר ב"דו"ח חשוב, שיש להפיק מתוך ממצאיו לקחים שיובילו לשינוי סדרי עבודה והתייעלות של מערכת ההשכלה הגבוהה בכלל ושל מל"ג/ות"ת בפרט. הערותיו והמלצותיו של המבקר יובאו בטווח הזמן הקרוב לדין רציני ומעמיק במליאת המועצה להשכלה גבוהה ובמליאת הוועדה לתכנון ולתקצוב".

לנושא הפיקוח על תנאי השכר: "ות"ת רואה בממונה על השכר במשרד האוצר כגוף הקובע והסמכות הבלעדית, האחראית לאכיפה של כל חריגה בנוגע לתנאי השכר במוסדות הציבוריים להשכלה גבוהה בישראל. ות"ת תמשיך לפעול, כפי שהיא נוהגת כיום, בשיתוף פעולה עם הממונה על השכר בנושא זה וכן תקפיד להעביר לידי הממונה על השכר נתונים בנושא זה המגיעים לידיה".

"חשוב להדגיש כי אין לות"ת כל אפשרות לבצע אכיפה על תנאי השכר, וזאת מכיוון שהממונה על השכר במשרד האוצר לא מעביר לידיה מסמכיותיו הקבועות בחוק יסודות התקציב ... ות"ת ראתה גם חשיבות גדולה לפיה האוניברסיטאות והמכללות הציבוריות יהיו חייבות להגיש דו"ח כספי שנתי על פי ככללים אחידים. דו"ח אחיד שכזה אכן מוגש לות"ת החל משנת הלימודים תשס"ח, והוועדה רואה במהלך זה צעד משמעותי המאפשר פיקוח על המסגרת התקציבית של כל מוסד ומוסד".

על הטענות בדבר שיבוש עבודת המבקר, נמסר מור"ה: "נשיאי האוניברסיטאות מכבדים את מוסד מבקר המדינה, בוחנים בקפדנות את הדו"ח על היבטיו השונים ויפעלו בהקדם ובנחישות בכל הטעון תיקון. נשיאי האוניברסיטאות שיתפו פעולה עם מוסד המבקר ומסרו לידי את כל החומר שנדרש היה לביצוע הביקורת - מכאן שהופתעו מהתייחסותו והם אינם מקבלים את טענתו בדבר היעדר שיתוף פעולה מכל סוג שהוא".

ביחס לסעיפים השונים: "סוגיית הפנסיה באוניברסיטאות המחקר, כמו גם במוסדות ציבוריים דומים, היא מורכבת וארוכת שנים, ופתרונה מחייב את התגייסותם המקצועית של גורמים רבים. ראשי האוניברסיטאות מתכוונים לפעול במשותף עם ות"ת ומשרד האוצר במטרה למצוא פתרון ארוך טווח לסוגיה חשובה זו ... באשר לכפיפות לממונה על השכר, אכן קיימת פרשנות שונה באוניברסיטאות באשר למשמעות החקיקה בנושא זה. חשוב להדגיש, כי מזה שנים רבות מושתתים הסכמי השכר באוניברסיטאות על הסכמות עם הממונה על השכר. האוניברסיטאות מתכוונות להמשיך בשיתוף פעולה זה בעתיד".

[חדשות ב-SMS](#) - עדכונים מחדר החדשות של ynet ישירות לסלולרי שלכם.

[חזרה](#)